

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Vår dato: 11.06.2014
Vår ref.: 201203842-110
Arkiv: 511
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Hilde Aass, 22 95 98 85

Oversendelse av innsigelse og klager på vedtak om konsesjon til Storehei vindkraftverk av 28.03.2014

Vedtaket om Storehei vindkraftverk av 28.03.2014 er påklaget. NVE har mottatt åtte klager på vedtaket om konsesjon til Storehei vindkraftverk i Birkenes kommune, Aust-Agder fylke. Det ble under konsesjonsbehandlingen fremmet innsigelse til prosjektet fra Birkenes kommune.

Alle klagene er gitt innen klagefristen og tilfredsstillende de øvrige vilkår for klagerett i forvaltningslovens kapittel VI. NVE har forberedt klagene i tråd med forvaltningsloven § 33.

Vi kan ikke se at noen av klagene gir grunnlag for å endre vårt vedtak av 28.03.2014. NVE har under saksbehandlingen ikke kunnet imøtekomme innsigelsen. Klagen og innsigelsen oversendes derfor Olje- og energidepartementet (OED) for endelig avgjørelse.

Bakgrunn for saken

NVE ga 28.03.2014 E.ON Wind Norway, branch of E.ON Wind Norway konsesjon til å bygge og drive Storehei vindkraftverk med tilhørende nettilknytning i Birkenes kommune, Aust-Agder fylke. Det ble gitt konsesjon til et anlegg med samlet installert effekt inntil 80 MW.

Konsesjonsbehandling etter energiloven er en avveining mellom tekniske og økonomiske forhold og miljø- og samfunnsvirkninger. Hvis et omsøkt anlegg anses å være til større fordel enn ulempe for samfunnet, kan det gis konsesjon etter energiloven. Alle vesentlige forhold som kommer frem gjennom konsesjonsprosessen vurderes og hensyntas ved skjønnsutøvelsen.

NVE har mottatt åtte klager på vedtaket. Følgende har påklaget vedtaket: Iveland kommune, Anne-Gerd Væting Sunde, Naturvernforbundet i Vest-Agder, Motvind – folkeaksjonen mot vindmøller i Birkenes (Motvind), Lillesand og omegn turistforening, Asbjørn Olsen, Norges Miljøvernforbund og Anne Karin Olsen. Birkenes kommune har fremmet innsigelse til prosjektet.

I dette notatet har NVE sammenfattet de innkomne klagene og innsigelsen og kommentert de vesentligste klagegrunnene som er fremsatt. NVE viser til notatet *Bakgrunn for vedtak* av 28.03.2014 for

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsvieien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

en oppsummering av saksbehandlingsprosessen, sammenfatning av innkomne merknader og NVEs vurderinger.

Innsigelsen

Gjennom høringsprosessen har Birkenes kommune fremmet innsigelse til Storehei vindkraftverk. Det ble i kommunestyret 11.02.2014 vedtatt, at det fremmes innsigelse til at det gis konsesjon til E.ON Vind for utbygging av Storehei, Bjelkeberg og Oddeheia vindkraftverk i Birkenes kommune, dersom ikke samtlige av følgende punkter innfris fullt ut.

- a) Bjelkeberg og Oddeheia bygges først og settes i produksjon før Storehei påbegynnes.
- b) Vindturbinene nr.12, nr.13 og nr.14 i område Bjelkeberg flyttes vesentlig lenger inn i planområdet av hensyn bomiljøene på Senumstad, Vinterstø og Rislå. Det samme gjelder turbinene nr.21 og nr.22 på Storehei som flyttes vesentlig lenger inn i området av hensyn til bomiljøet på Skreros. Videre flyttes turbin nr.23 vesentlig lenger bort fra Heimdalsknuten av hensyn til friluftsliv og landskap på Heimdalsknuten. På Oddeheia flyttes turbin nr.9 og nr.10 vesentlig lenger inn fra kanten.
- c) Foreliggende støyberegninger må kvalitetssikres før endelig detaljplan godkjennes. Det er en forutsetning at ingen bolighus eller hytter får støy over de anbefalte grenseverdier.
- d) Det skal ikke plasseres vindturbiner nærmere bolighus eller hytter enn 500meter.
- e) Før utbygging og anleggsarbeid starter skal det gjennomføres forhandlinger om avbøtende tiltak knyttet til trafiksikkerhet og annen utbedring av nødvendig infrastruktur. Det må tilrettelegges for at det lokale næringsliv kommer i god posisjon for oppdrag.
- f) Turbinene skal ha lysmerking basert på radarstyrt teknologi som gjør at lysene slås på kun når luftfartøy kommer innenfor en avstand fra vindkraftparken som gjør at lysmerking er påkrevd.
- g) Før bygging igangsettes skal det stilles bankgaranti og utarbeides en plan for tilbakeføring av områdene etter endt konsesjonsperiode. Det skal påløpe dagbøter av vesentlig størrelse ved overskridelse av fristen for ferdigstillelse.
- h) Birkenes kommune skal ha en årlig kompensasjon på minimum kr.15 millioner netto (2014-kroner) årlig i 25 år fra oppstart året for første vindmølle. Beløpet er inklusiv den til enhver tid gjeldende kommunale eiendomsskatt i den aktuelle skattegruppe.
- i) Alle hytte- og huseiere innenfor en radius på 1500 meter, skal godskrives en engangsgodtgjørelse som følger:
  - i) 500-1000meter fra nærmeste vindmølle: Godtgjørelse minimum 15% av markedsverdi
  - ii) 1001-1500meter fra nærmeste vindmølle: Godtgjørelse minimum 10% av markedsverdi
  - iii) Oppgjør utbetales før første mølle settes i drift.
- j) Igangsatte hytteprosjekter pr.01.07.13 skal godtgjøres alle sine kostnader påløpt før 19.11.2013 om de velger å avslutte prosjektene. Om de velger å fullføre prosjektene godskrives de en godtgjørelse på 10% av påløpte kostnader. Utbetales før først mølle settes i drift.
- k) E-ON må dekke alle omkostninger Birkenes kommune måtte få på grunn av rettssaker fra berørte parter (hytteeiere/h-prosjekter, støy, skygger og så videre).
- l) Grunneiere som får linjer på sin eiendom, må få en erstatning som står i et rimelig forhold til hva som ytes for grunn til vindturbiner.

I forbindelse med innsigelsen ble det avholdt møte i rådhuset i Birkenes kommune 20.03.2014. Representanter fra NVE og Birkenes kommune var tilstede. Etter at samtlige punkter i innsigelsen var blitt diskutert, var det enighet mellom partene om at innsigelsen er av en slik karakter at NVE ikke kan sette vilkår ved en eventuell konsesjon, som kan føre til at innsigelsen blir imøtekommet. For en nærmere vurdering av enkelte deler av innholdet i innsigelsen viser NVE til de tematiske vurderingene i notatet "Bakgrunn for vedtak" av 28.03.2014.

Klagene

Det har kommet inn åtte klager til NVEs vedtak om konsesjon til Storehei vindkraftverk. NVE har vurdert samtlige klagere til å ha klageadgang i saken. Klagene er sammenfattet i teksten under.

Anne Karin og Harald Olsen påklager vedtaket i e-post av 13.04.2014. De mener området er et nasjonalt viktig rekreasjonsområde og at vindkraftverket vil rasere dette. De hevder at et vindkraftverk på Storehei vil gi store virkninger i form av støy, skyggekast og visuelle virkninger for mange hundre hytter ved Ogge, og de er engstelige for at dette vil medføre helseplager. De hevder at området blir brukt av Universitetet i Agder til undervisning, og viser i den sammenheng til naturen og dyrelivet i området. De skriver at de er misfornøyde med den lokale prosessen, som de omtaler som hemmelighetskremmeri, og skriver at de som hytteeiere fikk informasjon om prosjektet helt tilfeldig.

Iveland kommune påklager vedtaket i brev av 15.04.2014 og oversender begrunnelse for klagen med politisk vedtak i brev av 29.04.2014. I vedtaket fra kommunestyret står det at kommunen påklager NVEs vedtak om vindkraftverk på Storehei av hensyn til de betydelige negative virkningene en utbygging vil få for Ogge som et regionalt viktig friluftsområde. I saksframlegget vises det til tidligere avgitt høringsuttalelse til saken. De skriver at de viktigste argumentene for å påklage vedtaket er at Ogge, vil stå i fare for å bli ødelagt ved en utbygging. De mener videre at det mangler en nasjonal utredning over hvor det bør bygges ut vindkraft i Norge, og at valg av lokasjon virker vilkårlig og sterkt preget av kommersielle hensyn. Kommunen vil på det sterkeste fraråde en utbygging av vindkraftverk på Storehei og forventer at OED tar klagen til følge.

Naturvernforbundet i Vest-Agder (NVF) påklager NVEs vedtak i brev av 18.04.2014. De viser til tidligere innsendte merknader i saken, og ber om at disse følger klagen. I klagen kommenterer de særlig to forhold knyttet til konsesjonsvedtaket. Det første gjelder Norges forpliktelser knyttet til EUs fornybarmål og det andre gjelder naturmangfoldloven.

Til førstnevnte viser de til at det er gitt konsesjoner til tilsammen 30,8 TWh ny fornybar energi, og at dette allerede overstiger Norges forpliktelser. De viser samtidig til kraftoverskudd og mener dermed at Storehei vindkraftverk ikke har noen betydning hva gjelder oppfyllelse av avtaler med andre land. De skriver at hovedbegrunnelsen for vedtaket er en påstand som ikke tar hensyn til de faktiske forholdene når det gjelder Norges forpliktelser og overskudd/produksjon av fornybar energi. NVF mener dette må vurderes mot det kravet til faglighet som må stilles til forvaltningen og at vedtaket i den sammenheng er utilstrekkelig begrunnet. Når det gjelder sistnevnte skriver de at det biologiske mangfoldet i området er mangelfullt kartlagt. I tillegg til virkninger for en rekke arter, mener NVF at et vindkraftverk på Storehei vil være uforenelig med naturmangfoldloven §§ 6, 8 og 9. NVF mener de negative virkningene utgjør stor overvekt og mener at konsesjonen bør oppheves.

Motvind – folkeaksjonen mot vindmøller i Birkenes påklager NVEs vedtak i brev av 18.04.2014. Motvind mener at NVE ikke har tatt hensyn til at regionen har svært få store vernede naturområder og lite uberørt natur. De mener videre at NVE ikke har vurdert totalbelastningen av all kraftutbygging i regionen. De etterlyser en sammenligning av virkninger av vindturbiner i det omsøkte området med andre potensielle områder. Motvind påpeker videre at det er gitt konsesjon til mer vindkraft enn det de nasjonale målsettingene tilsier, og de mener konsesjon til Storehei vindkraftverk er unødvendig.

Motvind skriver at NVE har fremstilt kommunens vedtak som positivt, og de etterlyser en omtale av administrasjonen og rådmannens innstilling til saken. Videre mener de det er uheldig at NVE overkjører kommunen og lokaldemokratiet.

De skriver videre at vektleggingen av fylkeskommunen sin positive uttalelse er fattet på et ufullstendig grunnlag, da NVE ikke har tatt hensyn til at det er store lokalpolitiske konflikter mellom de to Agder

fylkene. De mener at planområdet tradisjonelt har vært brukt som Kristiansand-regionens friluftsområde, og fremdeles brukes flittig av befolkningen i østre del av Vest-Agder. De krever derfor en uttalelse fra Fylkesmannen i Vest-Agder og Vest-Agder fylkeskommune til saken.

Motvind mener at en etablering av Storehei vindkraftverk vil forringe verneverdiene for Tovdalsvassdraget vesentlig og dermed være i strid med «Verneplan for vassdrag» og «Forskrift om rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag». De mener NVE burde tatt hensyn til at Tovdalsvassdraget er det eneste større vassdraget i Sør-Norge som renner fra fjell til fjord, og at dets unike verdi som referansevassdrag ikke synes å være tillagt avgjørende vekt.

De skriver videre at konsesjonen er gitt i strid med naturmangfoldloven § 8, og viser blant annet til uttalelsene fra Miljødirektoratet og Fylkesmannen i Aust-Agder. Motvind etterlyser kartlegging av blant annet plante-, lav- og mosearter, krypdyr, amfibier, flaggermus og insekter.

Motvind mener videre at konsesjonen kan sette dyr i fare for unødige påkjenninger og belastning og dermed er i strid med dyrevelferdloven § 3.

De skriver videre at NVEs vedtak om ekspropriasjonsrett er i strid med oreigningslova § 2, da de mener det kan stilles tvil ved om de samfunnsmessige fordelene ved utbyggingen er større enn ulempene. De mener NVEs lovtolkning er feilaktig og ber OED om å omgjøre vedtaket på dette punktet. De ber samtidig OED avslå søknaden om forhåndstiltredelse før skjønn er avholdt, da det er stor konflikt rundet etableringen av vindkraftanlegget.

Motvind mener flere forhold, herunder verditap og effekt på livskvalitet, kultur og identitet, er utilstrekkelig utredet og at vedtaket dermed er et brudd på forvaltningsloven § 17 om at saken skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes.

Lillesand og omegn turistforening (LOT) påklager NVEs vedtak i brev av 19.04.2014. De mener virkningene for forenings hytte i nærheten til planområdet (Trotto-hytta) er av en slik karakter at hytta vil bli verdiløs som et felles møtepunkt for foreningens medlemmer og andre som ferdes i området. De mener NVE ikke har vektlagt dette i sin saksbehandling. De ber OED omgjøre NVEs vedtak. Subsidiært krever de at departementet med hjemmel i forurensningsloven § 17 fatter vedtak om at Trotto-hytta med tilhørende tomt innløses.

Anne-Gerd Væting Sunde g.nr.112/5 påklager vedtaket i brev av 22.04.2014. Hun mener NVE ensidig har vektlagt at Storehei vindkraftverk vil bidra til at Norge kan innfri sine forpliktelser, og påpeker at det allerede er gitt konsesjoner godt over disse forpliktelsene. Sunde skriver at så å si samtlige høringsuttalelser går imot en utbygging, og at disse er vel begrunnet. Hun mener at NVE ikke tar hensyn til noen av argumentene i uttalelsene, og at sakens utfall på forhånd var bestemt av NVE.

Hun skriver at NVE ikke har vektlagt eller vurdert at det er andre vindkraftverk i nærheten. I den sammenheng nevner hun E18-prosjektet, Skveneheii og Hovatn Aust vindkraftverk. Hun mener videre at det er uriktig at området preges av eksisterende inngrep, og at det meste er urørt natur. Videre skriver Sunde at NVE har feiltolket Birkens kommune sitt vedtak ved å si at kommunen er positive og dermed se bort i fra alt det andre kommunen vedtok. Hun kommenterer videre at området er avsatt som LNF-område og at industrialisering dermed ikke har vært en intensjon. Sunde tviler også på at området vil kunne tilbakeføres etter endt konsesjonstid.

Norges Miljøvernforbund (NMF) påklager NVEs vedtak i brev av 23.04.2014. I klagen skriver de at lokalsamfunnets syn bør være avgjørende i saken. NMF mener NVE ikke respekterer grunnlovens bestemmelser og heller ikke tar hensyn til den lovgivning som med utgangspunkt i Grunnloven skal ivareta naturvern hensynene, og viser i den sammenheng til grunnlovens § 110 b.

NMF mener NVEs påstand om at vindkraft kan bli et vesentlig bidrag for å nå nasjonale målsettinger om Norges fornybarandel er en løs påstand og at det ikke er behov for mer vindkraftindustri i Norge.

NMF fremhever myr som en meget verdifull naturtype. De mener at bevaring av myrområder er et svært godt klimatiltak, da myr binder CO₂.

NMF skriver at økonomien i prosjektet ikke er godt nok underbygget, og fremhever blant annet at Kjeller Vinteknikk understreker at beregningene er beheftet med betydelig usikkerhet. De skriver videre at levetiden for landbaserte vindturbiner i Danmark og Storbritannia er mellom 12-15 år og mener dette bør medføre at samtlige vindkraftplaner bør legges på is.

NMF mener det er uriktig at vindkraft gir positive økonomiske fordeler, og at en oppgradering av vannkraft vil være et bedre tiltak.

De hevder videre at støyberegningene er upålitelige, fordi endelig layout ennå ikke er gitt og støy er avhengig av en rekke forhold som ikke er inkludert i beregningene eksempelvis grunnforhold og temperatur. NMF mener videre at støy fra vindkraftverket kan medføre alvorlige konsekvenser for pattedyr. De viser også til lysmerking og visuelle virkninger nattetid, og mener at NVE ikke har gjort noen konkret vurdering av dette.

NMF skriver at vindkraftverket på Storehei ligger i nedslagsfeltet for Ogge og Tovdalsvassdraget, og de mener at vindkraftverket kan føre til forurensning av vassdraget ved blant annet sprengningsarbeid, oljelekkasjer og avrenning av betongfundament. De hevder at også rengjøring av rotorblad kan bli en forurensningskilde. Med bakgrunn i dette mener de at konsesjonsvedtaket må omgjøres.

NMF mener at det faglige nivået i utredningen ikke er tilfredsstillende i henhold til kravene i naturmangfoldloven § 8.

NMF bestrider NVEs lovtolkning av oreigningslova § 2, da de mener tiltaket er mer til skade enn gagn. De ber OED omgjøre vedtaket.

Asbjørn Olsen påklager NVEs vedtak i e-post av 28.04.2014. Han protesterer at det bygges vindturbiner ved Ogge i Birkenes kommune, og mener at området er et lokalt og nasjonalt viktig rekreasjonsområde med stort dyreliv. Han skriver videre at Universitetet i Agder bruker området til undervisning, og at området har store naturverdier som vil bli ødelagt eller forringet med en vindkraftutbygging.

Motpartens vurdering av klagen

Klagene ble oversendt E.ON Wind Norway, branch of E.ON Wind Norway uttalelse i brev av 26.05.2014, jamfør forvaltningsloven § 33. Tiltakshaver har kommet med kommentarer til klagen i brev av 06.06.2014. NVE vil i egen vurdering av klagen referere til relevant informasjon fra brevet.

NVEs vurdering av klagen

NVE kan oppheve eller endre vedtaket dersom NVE finner klagen begrunnet, alternativt oversende klagen til OED for endelig avgjørelse, jf. forvaltningsloven § 33.

Etter forvaltningsloven § 33 2. ledd skal NVE avvise klagen dersom vilkårene for å behandle klagen ikke er oppfylt. Klagen er gitt innen klagefristen og tilfredsstillende de øvrige vilkår for klagerett i forvaltningslovens kapittel VI. NVE har med bakgrunn i dette forberedt klagen i tråd med forvaltningsloven § 33.

Nedenfor vil NVE kommenterer nye forhold som er anført i klagen og som ikke tidligere er vurdert og/eller forhold som bør utdypes nærmere. De anførte klagegrunnene vil bli vurdert tematisk. Forøvrig kan NVE vise til notatet «Bakgrunn for vedtak» av 28.03.2014.

NVEs saksbehandling

Motvind med flere mener at NVE har fremstilt kommunens vedtak som positivt, til tross for at de har fremmet innsigelse i saken. Motvind etterlyser videre en omtale av administrasjonen og rådmannens innstilling. NVE mener det fremgår tydelig av notatet «Bakgrunn for vedtak» at kommunen har fremmet innsigelse til saken, som en følge av at kravene i kommunestyrets vedtak av 11.02.2014 ikke ble imøtekommet. I administrasjonens tilrådning heter det at, «Det tilrås at det ikke gis konsesjon til E.ON Vind for utbygging av Storehei, Bjelkeberget og Oddeheia vindkraftverket, men at det dersom det blir gitt konsesjon blitt stilt følgende vilkår...». Videre følger fem punkter, som inngår i det endelige vedtaket til kommunestyret.

NMF med flere mener at lokalsamfunnets syn bør være avgjørende, og at det er uheldig at NVE overkjører kommunen og lokaldemokratiet. Sunde skriver at så å si samtlige høringsuttalelser går imot en utbygging, og at disse er vel begrunnet. Hun mener at NVE ikke tar hensyn til noen av argumentene i uttalelsene, og at sakens utfall var forhåndsbestemt av NVE. NVE understreker at kommunen og andre lokale instanser er viktig høringsinstanser i vindkraftsaker, men at det er NVE som i medhold av energiloven er gitt myndighet til å treffe vedtak om å bygge og drive energianlegg herunder vindkraftverk. NVE skal i sin behandling ivareta tekniske og økonomiske hensyn så vel som miljø og samfunnshensyn i bred forstand. NVE viser til notatet «Bakgrunn for vedtak» med vedlegg av 28.03.2014 for vurdering av innspillene som har kommet inn i høringsrunden.

Lovtolkning

NMF mener NVE ikke respekterer grunnlovens bestemmelser og heller ikke tar hensyn til den lovgivning som med utgangspunkt i Grunnloven skal ivareta naturvern hensynene. De viser i den sammenheng til grunnlovens § 110 b (Miljøvernbestemmelsen). NVE tolker anførselen vedrørende § 110 (nå § 112) dit hen at siden vedtaket ikke oppfyller reglene i naturmangfoldloven, plan- og bygningsloven, og konsekvensutredningsforskriften, er vedtaket også i strid med Grunnloven § 112, miljøinformasjonsloven og regnskapsloven. Kjernespørsmålet er således om NVE har oppfylt sin utrednings- og begrunnelsesplikt etter forvaltningsloven § 17 og naturmangfoldloven § 7, jmfør §§ 8-12. For ordens skyld vil vi nevne at naturmangfoldlovens bestemmelser i kapittel II supplerer forvaltningslovens bestemmelser om utrednings- og begrunnelsesplikt. I følge forvaltningsloven § 17 første ledd skal forvaltningsorganet påse at "saken er så godt opplyst som mulig." Bestemmelsen i naturmangfoldloven § 7 er en saksbehandlingsregel om begrunnelsesplikt som sier at prinsippene i §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer. Dette innebærer at forvaltningen i sine vedtak plikter å redegjøre for og synliggjøre kunnskapen om og virkningene et tiltak får for naturmangfold, og hvordan en har kommet fram til resultatet i den konkrete saken. Naturmangfoldloven § 8 supplerer forvaltningslovens regler om utredningsplikt og forutsetter at forvaltningen innhenter eksisterende og tilgjengelig kunnskap. NVE har vurdert tiltaket etter naturmangfoldloven § 8-12, jmfør § 7 i notatet "Bakgrunn for vedtak" av 28.03.2014.

NMF og Motvind bestrider NVEs lovtolkning av oreigningslova § 2, da de mener det kan stilles tvil ved om de samfunnsmessige fordelene ved utbyggingen er større enn ulempene. Motvind ber samtidig OED avslå søknaden om forhåndstiltredelse før skjønn er avholdt, da det er stor konflikt rundet etableringen av vindkraftanlegget. NVE avviser at det er brukt feilaktig lovanvendelse når det gjelder ekspropriasjon. Det vises til kapittel 8 "Vurdering av ekspropriasjon og forhåndstiltredelse" i bakgrunnsnotatet. OED vil

etter et eventuelt endelig vedtak avgjøre søknaden om forhåndstiltredelse når eventuelt skjønn er begjært.

Motvind mener flere forhold, herunder verditap og effekt på livskvalitet, kultur og identitet, er utilstrekkelig utredet og at vedtaket dermed er et brudd på forvaltningsloven § 17 om at saken skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. NVE mener at det vil være stor usikkerhet knyttet til resultater av utredninger for ovennevnte temaer. NVE har derfor ikke bedt om egne utredninger knyttet til verditap, effekt på livskvalitet, kultur og identitet. NVE mener at E.ON Wind Norway, branch of E.ON Wind Norway har oppfylt utredningsplikten fastsatt i utredningsprogrammet meddelt av NVE 19.11.2012 og § 17 i forvaltningsloven.

NVEs skjønnutøvelse

I flere av klagenes blir det hevdet at det er feil i NVEs vurderinger og/eller at NVE ikke har vektlagt ulike verdier eller virkninger i tilstrekkelig grad.

Produksjon og økonomi

NMF mener det er uriktig at vindkraft gir positive økonomiske fordeler, og at en oppgradering av vannkraft vil være et bedre tiltak. De mener samtidig at økonomien i prosjektet ikke er godt nok underbygget, og fremhever blant annet at Kjeller Vinteknikk understreker at beregningene er beheftet med betydelig usikkerhet. Det vises til kapittel 4.1 i bakgrunnsnotatet, hvor NVE har vurdert økonomien i prosjektet. NVE har i sin vurdering selv understreket at det er noe usikkerhet knyttet til beregninger av vindressursene, estimert produksjon og kostnader for etablering av vindkraftverket, men at søknaden og konsekvensutredningen gir tilstrekkelig kunnskap til at det kan treffes vedtak i saken. Etter NVEs vurdering er en sammenligning av det omsøkte tiltaket med andre klimatiltak og energiformer knyttet til energipolitiske spørsmål og dermed utenfor det NVE anser som relevant i den konkrete behandlingen av søknaden om Storehei, Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk.

Visuelle virkninger

NMF mener NVE ikke har gjort noen konkret vurdering av visuelle virkninger nattetid. NVE har ikke vurdert det som relevant å be om egne visualiseringer av vindkraftverket nattetid, men konstaterer at lysmerking vil forsterke de visuelle virkningene av vindkraftverket for områder som allerede er eksponert for turbinene, særlig om natten, i skumring og mørke dager. NVE konstaterer at hinderlysmarkering av vindturbiner fastsettes i medhold av forskrifter som forvaltes av Luftfartstilsynet.

Friluftsliv og ferdsel

Iveland kommune med flere påklager NVEs vedtak av hensyn til de negative virkningene en utbygging vil få for Ogge som et regionalt og nasjonalt viktig friluftsliv- og rekreasjonsområde. NVE har vurdert det omtalte området rundt Oggevatn til å være et regionalt viktig friluftslivsområde og at en etablering av Storehei vindkraftverk vil først og fremst medføre visuelle virkninger for området. Dette vil kunne føre til at friluftsopplevelsen knyttet til urørt natur blir endret. NVE har vektlagt dette i den samlede vurderingen, men mener at dette ikke er utslagsgivende for å avslå søknaden om konsesjon til vindkraftverket.

Motvind påstår at vektleggingen av fylkeskommunen sin positive uttalelse er fattet på et ufullstendig grunnlag, da NVE ikke har tatt hensyn til at det er store lokalpolitiske konflikter mellom de to Agder fylkene. De mener at planområdet tradisjonelt har vært brukt som Kristiansand-regionens friluftslivsområde, og fremdeles brukes flittig av befolkningen i østre del av Vest-Agder. I den sammenheng krever de en uttalelse fra Fylkesmannen i Vest-Agder og Vest-Agder fylkeskommune. NVE har ikke vurdert

lokalpolitiske konflikter i sin behandling av saken, og mener dette ikke er relevant for en vurdering av de konkrete virkningene knyttet til friluftsliv og ferdsel. NVE viser til «Bakgrunn for vedtak» og konstaterer at deler av influensområdet er vurdert å være av regional betydning i sammenheng med friluftsliv.

Naturmangfold

Det blir i flere av klagenes hevdet at Universitetet i Agder bruker det omsøkte planområdet i undervisningssammenheng, og at det derfor vil være uheldig med et vindkraftverk i området. NVE kan ikke se at en etablering av vindkraftverket er motstridende med bruk av planområdet til undervisning. NVE understreker samtidig at Universitetet i Agder ikke har uttalt seg til saken.

I flere av klagenes hevdet det at det faglige nivået i utredningen ikke er tilfredsstillende i henhold til kravene i naturmangfoldloven § 8, og at konsesjonen derfor er gitt i strid med naturmangfoldloven § 8. NVE står fast ved sine vurderinger og mener kunnskapsgrunnlaget står i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. NVE anser utredningsplikten for naturmangfold som oppfylt, og ser ikke behov for å be om ytterligere utredninger. Etter NVEs vurdering er kunnskapsgrunnlaget for naturmangfold i saken tilfredsstillende og vedtaket er således ikke i strid med naturmangfoldloven § 8.

Motvind mener videre at konsesjonen kan sette dyr i fare for unødige påkjenninger og belastning og dermed er i strid med dyrevelferdloven § 3. NVE har vurdert tiltaket etter naturmangfoldloven §§ 8-12 og mener at dette i tilstrekkelig grad omfatter en vurdering av virkninger for fugl og annen fauna. NVE viser til kapittel 4.8 i notatet «Bakgrunn for vedtak».

Vernede områder

Motvind mener at en etablering av Storehei vindkraftverk vil forringe verneverdiene for Tovdalsvassdraget vesentlig og dermed være i strid med «Verneplan for vassdrag» og «Forskrift om rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag». De mener NVE burde tatt hensyn til at Tovdalsvassdraget er det eneste større vassdraget i Sør-Norge som renner fra fjell til fjord, og at dets unike verdi som referansevassdrag ikke synes å være tillagt avgjørende vekt. NVE viser til kapittel 4.9 og 5.3 i notatet «Bakgrunn for vedtak», hvor virkninger for det vernede Tovdalsvassdraget er vurdert. NVE har vurdert omfanget av tiltaket i forhold til utstrekningen av vassdraget, samt avstanden fra planområdene til Tovdalselva til å være slik at tiltaket ikke vil medføre vesentlige virkninger for verneverdiene til vassdraget. NVE mener at tiltaket ikke er uforenelig med vernet og vernegrunnlaget av Tovdalsvassdraget.

NMF mener at vindkraftverket kan føre til forurensning av Tovdalsvassdraget, ved blant annet sprengningsarbeid, oljelekkasjer og avrenning av betongfundament. De hevder at også rengjøring av rotorblad kan bli en forurensningskilde. NVE har fastsatt eget vilkår knyttet til mulig forurensning av vassdraget, hvor det som en del av miljø-, transport og anleggsplanen skal inngå forslag til tiltak som kan iverksettes for å sikre Tovdalsvassdraget mot forurensning ved en eventuell utbygging og drift av vindkraftverket.

Støy og skyggekast

Det blir i flere av klagenes hevdet at vindkraftverk på Storehei vil gi store virkninger i form av støy, skyggekast og visuelle virkninger for mange hundre hytter ved Ogge. NVE viser til støysonekartet i konsekvensutredningen hvor det fremkommer at ingen av hytteeiere og fastboende i Vatnestrøm/Oggeområdet vil bli berørt av støy og skyggekast over anbefalte grenseverdier. Når det gjelder de visuelle virkningene, mener NVE at vindturbinene vil bli eksponert fra mange steder og over store avstander og

vil av enkelte kunne oppleves som visuelt dominerende i landskapet. Dette gjelder særlig for områder med fritidsbebyggelse og friluftsområder ved Oggevatn/Vatnestrøm, kjente turmål, turstier og utsiktspunkter i området.

NMF hevder at støyberegningene er upålitelige, fordi endelig layout ennå ikke er gitt og støy er avhengig av en rekke forhold, som ikke er inkludert i beregningene eksempelvis grunnforhold og temperatur. Når det gjelder endelig plassering av turbinene, viser NVE til at det i konsesjonen er fremsatt krav om å utarbeide en detaljplan. Dersom tiltakshaver ønsker å endre turbinplasseringer, turbinstørrelse og internveier, skal dette fremlegges i detaljplanen. Planen skal godkjennes av NVE og legges til grunn for miljø-, transport- og anleggsplan. NVE har for øvrig satt krav om at grenseverdier for støy- og skyggekast ikke skal overstiges.

Annet

Samlede virkninger

Sunde mener at NVE ikke har vektlagt eller vurdert at det er andre vindkraftverk i nærheten. I den sammenheng nevner hun E18-prosjektet, Skveneheii og Hovatn Aust vindkraftverk. Motvind er av den samme oppfatningen og mener at NVE ikke har vurdert totalbelastningen av all kraftutbygging i regionen. Motvind etterlyser en sammenligning av virkninger av vindturbiner i det omsøkte området med andre potensielle områder. NVE har i kapittel 4.3 og 4.8.4 i «Bakgrunn for vedtak» redegjort for eksisterende og planlagte inngrep i området, herunder eksisterende kraftledninger, E18-prosjektet, Skveneheii og Hovatn Aust vindkraftverk. Etter NVEs vurdering tilsier avstanden fra det omsøkte prosjektet til de andre prosjektene i regionen at det er hovedsakelig samlet belastning for naturmangfoldet som er relevant å vurdere i forbindelse med Storehei, Odddeheia og Bjelkeberg vindkraftverk. I den sammenheng vises det til kapittel 4.8.4 i notatet ”Bakgrunn for vedtak”.

Ekspropriasjon og forhåndstiltredelse

LOT skriver at NVE ikke har vektlagt deres ønsker vedrørende krav om innløsning av foreningens hytte. NVE står fast ved at avstanden fra anlegget til Trotto-hytta er så stor at det ikke er grunnlag for å stille krav til tiltakshaver om å slutte avtale med LOT eller eventuelt søke ekspropriasjon for Trotto-hytta. I henhold til forurensingsloven § 17 viser NVE til at det er Fylkesmannen som er regional myndighet i medhold av denne loven.

Klimapolitikk

I flere av klagenes blir det påpekt at det allerede er gitt konsesjoner som langt overstiger Norges forpliktelser knyttet til ny fornybarenergi. Det blir også vist til et samlet kraftoverskudd, og flere mener det ikke er behov for mer vindkraftindustri i Norge. NVE skriver at hovedbegrunnelsen for vedtaket er en påstand som ikke tar hensyn til de faktiske forholdene når det gjelder Norges forpliktelser og overskudd/produksjon av fornybar energi. NVE mener dette må vurderes mot det kravet til faglighet som må stilles til forvaltningen og at vedtaket i den sammenheng er utilstrekkelig begrunnet

NVE slutter seg til at det er gitt mange vind- og vannkraftkonsesjoner i Norge de siste årene. Samtidig vil NVE påpeke at det er nødvendig å gi flere konsesjoner enn det som i teorien trengs for å legge til rette for at Norge kan bygge ut halvparten av 26,4 TWh. Dette er nødvendig på grunn av usikkerhet om blant annet nettkapasitet, samarbeid mellom aktører og tilgang på kapital hos ulike aktører. I tillegg vil konkurranse mellom prosjektene sikre at de beste prosjektene blir bygget ut, og forutsetningene for realiserbarhet vil også kunne endre seg over tid.

Prosess

Anne Karin og Harald Olsen skriver at de er misfornøyde med den lokale prosessen, som de omtaler som hemmelighetskremmeri, og skriver at de som hytteeiere fikk informasjon om dette helt tilfeldig. NVE konstaterer at både melding og søknad har blitt sendt på høring og offentliggjort etter gjeldende regler og retningslinjer. Søknaden ble kunngjort i lokalavisene Lillesandsposten 31.05 og 07.06.2013, Birkenesavis 05.06.2013 og Fædrelandsvennen 31.05 og 07.06.2013. Det ble holdt offentlig møte om saken 10.06.2013 i Birkeland.

Nasjonal utredning

Iveland kommune mener at det mangler en nasjonal utredning på hvor det bør bygges ut vindkraft i Norge, og at valg av lokasjon virker vilkårlig og sterkt preget av kommersielle hensyn. NVE er kjent med at dette blir etterspurt av flere, men at slike planer ikke foreligger og at det er opp til tiltakshaver å finne egnede steder for etablering av vindkraftverk. NVE understreker i den sammenheng at vindkraftprosjekter uansett vurderes på grunnlag av konkrete virkninger, og at valg av lokasjon blant annet vil avhenge av hvorvidt det er økonomisk mulig å realisere prosjektene.

NVE har vurdert de øvrige klagegrunnene og vi kan ikke se at det foreligger nye opplysninger som ikke allerede er vurdert i vedtaket. Vi viser til vedtak av 28.03.2014.

Konklusjon

I vedtak av 28.03.2014 ga NVE E.ON Wind Norway, branch of E.ON Wind Norway konsesjon for å bygge og drive Storehei vindkraftverk med tilhørende nettilknytning i Birkenes kommune, Aust-Agder fylke. NVE har mottatt åtte klager og én innsigelse på vedtaket.

NVE kan ikke se at det i klagene er kommet frem nye opplysninger som gir grunnlag for å endre eller omgjøre vårt vedtak av 28.03.2014. NVE har under saksbehandlingen ikke kunnet imøtekomme innsigelsen fra Birkenes kommune. Klagene og innsigelsen oversendes derfor OED til endelig avgjørelse, jmfør forvaltningsloven § 33. Alle sakens dokumenter gjøres tilgjengelige for departementet gjennom internettløsningen SeDok.

Med hilsen

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Arne Olsen
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi: E.ON Wind Norway, branch of E.ON Wind Norway
Birkenes kommune
Iveland kommune
Anne-Gerd Væting Sunde
Naturvernforbundet i Vest-Agder
Norges Miljøvernforbund
Anne Karin og Harald Olsen
Asbjørn Olsen
Lillesand og omegn turistforening
Motvind – folkeaksjonen mot vindmøller i Birkenes